

Saururus chinensis (Loureiro) Baillon [*S. loureiroi* Decne.]

**Prezrto spremljanje pojavljanja azijske vrste v Sloveniji.
Overlooked occurrence of Asian ephemerophyte in Slovenia.**

9953/3 Slovenija: Ljubljana, Rakovnik, ribnik (»Bucht«). Pojavljala se je v letih 1880-1882.
Det. W. Voss, 1882, sub *S. loureiri* = *S. loureiroi* Decne.

V naslovu omenjeni zavrurus (s slovenskim imenom se ne ukvarjam, saj gre za očitno efemerno pojavljanje) je vzhodnoazijska močvirska vrsta. Uvrščamo jo v samostojno družino *Saururaceae* iz redu *Piperales*, med našimi vrstami tako nima kakih bližnjih sorodnikov, a podraščevke uvrščamo vsaj v isti red. Kitajski zavrurus je zelnata trajnica s plazečimi koreniki, prav tako je steblo pri dnu plazeče in belkasto, pokončni krepki poganjki pa so zeleni. Listi so nasprotno nameščeni, imajo nekaj mm dolgo škornjico in približno tako dolg pecelj, jajčastosuličasto listno ploskev, dolgo nad 10 cm, gosto žlezasti, s srčastim dnom, slokasto ožiljeni. Proti vrhu poganjka se listi postopno manjšajo in vrhnji so med cvetenjem belkasti, spominjajo na venčne liste. Socvetje je zalistno ali terminalno, podaljšano grozdasto, nad 10 cm dolgo, os gosto dlakava, vsak je cvet v zalistju drobnega podpornega lista, brez odevala, bel, zvezdasto someren, navadno s 6 prašniki in 4 prostimi karpeli, iz katerih se razvijejo bradavičasti oreški, ti okoli 3 mm v premeru (opis prirejen po XIA & BRACH 1999). Podatki o morebitni invazivnosti te vrste drugod po svetu mi niso znani, prav tako je nisem našel med ponudbo komercialno dostopnih vodnih rastlin v slovenskih vrtarjih.

Med iskanjem podatkov o flori Ljubljanskega gradu sem po naključju naletel na kratek zapis VOSSA (1882), ki v glavnem govori o tem, kako sta tako on kot Dežman na Gradu zaman iskala Flejšmanov rebrinec (*Pastinaca fleischmanni*) ter izraža rahel dvom v to, da bi rasel kjerkoli drugod kot le v Botaničnem vrtu. V nadaljevanju pa avtor poroča o pojavljanju dveh tujerodnih vrst na Rakovniku. Prva omenjena, barvilna jagoda (*Phytolacca americana* L., ki jo omenja kot *Ph. decandra*), se je v nadaljnjih desetletjih po Sloveniji pojavljala vse pogosteje, a je vseeno podatek zanimiv, saj gre najverjetneje za najstarejšo navedbo o spontanem pojavljanju te vrste na ozemlju današnje Slovenije. Doslej je namreč kot najstarejši podatek veljal PLEMLOV (1862) iz okolice Krškega in Klevevža, vendar pa Plemel različno piše o gojeni vrsti.

Še bolj zanimiva pa je navedba, da se ob rakovniških ribnikih že tri leta pojavlja azijska močvirska vrsta *Saururus chinensis*, ki naj bi se čisto vklopila v močvirsko vegetacijo z *Menyanthes* (zagotovo *M. trifoliata*) in *Sagittaria*. Pri omembi teh dveh spremljevalnih vrst je zanimivo, da avtor navaja le rodove. Seveda bi bilo samoumevno, da gre za naši edini vrsti vsakega od obeh rodov, a prav v ribnikih na Rakovniku so bile prvič na območju današnje Slovenije zabeležene populacije vrste *S. latifolia* Willd. (okoli leta 1920, vir: herbarij LJU). Kar sam se nam torej ponuja sklep, da bi že v osemdesetih letih 19. stoletja šlo v resnici za to azijsko vrsto, torej *S. latifolia*, a najverjetneje dlje od domneve ne bomo mogli zanesljivo priti. Morda sta se celo obe, streluša in zavrurus tam pojavili na isti način, najverjetneje z načrtnim presajanjem v naravno okolje. Res pa je, da tudi nasadi Botaničnega vrta ležijo le nekaj 100 m zračne razdalje od rakovniških ribnikov, tako da tudi možnosti spontanega širjenja ne smemo povsem zavreči. Širokolistna streluša je v tem koncu Ljubljane preživela do današnjih dni, medtem ko je zavrurus kot kaže po nekaj letih propadel.

Literatura

- PLEMEL, V., 1862: Beitrage zur Flora Krains. Drittes Jahresh. d. Ver. d. Krain. Landesmus. 120-164.
- VOSS, W., 1882: Zur flora von Laibach. Oesterreichische botanische Zeitschrift 32: 284-285
- XIA, N. & A. R. BRACH, 1999: *Saururaceae*. Flora of China Vol. 4: 108. Dostopno na <http://flora.huh.harvard.edu/china>

NEJC JOGAN